

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
SZAKFOLYÓIRATA

SZERKESZTI:
GYÖRGYFY ÁKOS

BUDAPEST, 1940.

KIADJA A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Közlönye évenként tízszer jelenik meg. Előfizetési ára: Intézményeknek évi 24 pengő; magánosoknak évi 10 pengő; az egyesület tagjai tagdíjuk fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Fesztetics-utca 3.

Tartalom:

<i>Völcker József</i> : Siketnémák levélírása — — — — —	81
<i>Heródek Károly</i> : A vakok értelmi képzésének területei — —	86
<i>Kádas György</i> : Miként boldogultak a kisújszállási intézet neveltjei — — — — —	89
Egyesületi élet — — — — —	99

Laptulajdonos: Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete.
Felelős kiadó: Szentgyörgyi Gusztáv.

Máté-nyomda Budapest, VIII., József-utca 61. Telefon: 139—259.

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK

II. (XLII.) ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

5. SZÁM

FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

BUDAPEST, 1940.

MÁJUS HÓ

Siketnémák levélírása.

Írta: Völker József.

(Második, befejező közlemény.)

De figyeljük meg továbbra az életet. Megtörténik, hogy egy fiúcska, leányka csomagot kap hazulról. A magunk gyermekkori tapasztalata is ráeszméltet arra, hogy mekkora öröm az a váltakozó napok szürke eseménytelenségei közepette. Holt bizonyos, hogy minden siketnéma azonnal elő is hozakodik vele. Szívesen, csillogó szemmel meséli, kézzel-lábbal magyarázza, mi szerencse érte, mi minden volt kapott csomagjában. A megbeszélésből megírandó, később felhasználandó céllal nem lesz nehéz az ilyen mondatok megörökítése: „A csomagot megkaptam. Köszönöm. (Hálásan köszönöm. Nagyon szépen megköszönöm.) Megörültem neki. Jó volt minden. Különösen a sütemény (kolbász, alma, szőlő) ízlett. Szép volt az alma (körte). A küldött ingnek (harisnyának, zsebkendőnek) is jó hasznát veszem. Megkínáltam az almából (kalácsból, szalonnából, süteményből) Pista, meg Jóska barátomat is. Ők sem feledkeznek meg rólam, ha csomagot kapnak.” Vagy: „Ők is megkínálnak. Ők is meg szoktak kínálni.” Valami hiba, baj is esik olykor-olykor a csomag körül. Eltörlik, megreped egy-egy edény, fazék, vagy üveg. Azt is meg kell említeni, hisz elég szívbeli fájdalmat okozott szegény gyerekeknek. Egynéhány mondat kiemelése, megörögzítése azonban kifejezésekben pótolja az anyagi veszteséget. „Károsodás is ért. Eltörött (megrepedt) az üveg. Kifolyt a méz. Szilánk került bele (a lekvárba). Nem élvezhettem. Ki kellett öntenem. Sajnálom, mert sokáig tartott volna.” Ha a növendékek tovább kívánnák szólni a fonalat és az idő is megvan hozzá, vagy ha a tárgykör bővebb kimerítése helyénvalónak látszik, a folytatást minden további nélkül másnapra, egy legközelebbi beszédtanítási órára is el lehet halasztani. Elvégre szintűgy nyelvfejlesztő hatása lehet kimondott és leírt formájában az ilyen megnyilatkozás is. „Már régen nem kaptam hazulról semmit (levelet, csomagot). Pedig egy kis harapnivaló (gyümölcs, kolbászféle, kalács, sütemény stb.) nagyon is elkelne.

Örülnék, ha hamarosan valami jóféléssel, friss hírekkel meglepnének. A cipóm, viselő ruhám lassacskán felmondja a szolgálatot, a fehéreneműm is pótlásra szorulna. Kérem kedves Szüleimet, sziveskedjenek ezeket a hiányokat pótolni. Előre is ígérem, hogy vigyázni fogok a ruhámra (cipőre, ingekre), mert tudom, milyen nehéz most az élet és hogy édesapám is szűkösen keres. Hálás leszek jóságáért és minden erőmből igyekszem szorgalmasan tanulni.”

A gyermek lelkét mindig erősen foglalkoztatják az intézeti élet, a tanárával, a tanulótársaival, jó pajtásaival, esetleg azok hozzátartozóival összefüggő dolgok. Sűrűn esnek látogatások. Egyesek, a tanárok és növendékek szülőkkel, növendékekkel, közös ismerősökkel való levelezései mindig kapóra jönnek, mindig felcsigázzák az érdeklődést. Elvetődnek imitt-amott kenyérkereső gondjuk miatt az intézetbe a régi, az immár legény-, mestersorba emberesedett, — hajadonná serdült, asszonyvá lett volt tanítványok. Egy-egy szerencsétlenség, váratlan, megrendítő haláleset, örvendetes, vagy elszomorító családi esemény: keresztelő, lakodalom, állásba, keresetbe jutás; iskolai-, városi ünnepség, nagy tűzkár, színház-, mozgólátogatás mind-mind alkalomszerű megtárgyalásra, formábaöntésre kínálkoznak.

Vegyük, hogy meghal valaki az egyik növendék rokonsága közül, vagy hogy az örökkévalóságba költözik az egyik tanár, vagy iskolatárs. Mennyire bőséges alkalom kínálkozik ilyenkor a megbeszélésre, sőt bizonyos mértékben az elmélekedésre, a sajnálkozás, dicséret, elismerés kifejezésére. Levélbevaló is bőven akad: „Szomorú hírt közlök. A mult héten hosszas szenvedés után meghalt egyik jó barátom (ismerősöm, rokonom, pajtásom, tanárom) Németh Pál (Mária, xy. tanár úr). A jó Isten magához vette N. N.-t. Már régen sejtettük, hogy nem épülhet fel súlyos szívbajából. (Hirtelen, váratlanul jött, lepett meg a szomorú hír). Nagyon sajnálom szegényt. Igazán jó tanárom (barátom) volt a megboldogult. Jó fiú (leány) volt. A hozzátartozók (hátramaradottjai, családja) nagyon megsiratták. Mindnyájan őszintén meggyászoltuk. Megsírattuk mindnyájan. Szem nem maradt szárazon, amikor elföldelték. Emlékét szeretettel, kegyelettel megőrizzük (szívünkbe zárjuk). Tanáraink is sajnálják a kedves fiút (leányt). Mindíg szófogadó, jó magaviseletű és szorgalmas tanuló volt. Bizonyosan angyalnak vette magához a jó Isten.”

Változik a kép. Valamelyik volt növendék az igazgatóhoz, volt tanárához fordul, helyezné el, keresne neki valamilyen alkalmas helyet. Csak természetes, hogy előhozakodnak vele minden halogatás nélkül. Komáromy Péter, akire még emlékeztek (5 év előtt végezte a VIII. osztályt), levelet írt hozzám (az igazgató úrhoz). Azt írja, hogy már egy év előtt kitanulta az asztalosmesterséget, hogy jó munkás, szerződtetném el Sopronba egy jónevű asztaloshoz. Tökéletesíteni szeretné magát a mesterségben (bele szeretné magát dol-

gozni a mesterségbe), hogy aztán otthon (Győrben) önállósítsa magát.

Lehet a kérdést levélformában, ill. a levél felolvasásával (a lényeg kiszedésével) is taglalni. „Kedves Tanár Ur! Bocsánatot kérek, hogy levelemmel zavarom. Tanár úr mindig jó volt hozzám és az bátorít fel, hogy segítségét (támogatását) kérjem. Iskolai tanulmányaim befejezése után Pécssett szerződtem el asztalostanoncnak. A mesterséget 4 év alatt megtanultam. Örömem is telik benne. Felszabadulásom után egy évig tanítómesteremnél dolgoztam (kaptam alkalmazást). Most is volna itt munkám. Szeretnék azonban másfelé is próbálkozni (többet látni, tapasztalni, magamat a mesterségben tökéletesíteni, jobban tökéletesíteni). Néhány év múlva aztán nagyobb tudással (ismerettel), több reménnyel önállósíthatnám magamat. Édesapám szívesen nyújt hozzá segítséget. Megkérem Tanár Urat, sziveskednék esetleg egy jónevű (keresett) asztalosnál elhelyezni. Egyelőre megelőgszem kisebb bérrel is, mert biztos vagyok benne, hogy szorgalmammal, pontos, lelkiismeretes munkámat leendő gazdám nemsokára érdem szerint jutalmazná (fizetné). Fogadja Tanár Ur mély tiszteletemet és őszinte hálámat. Pécs, 1939. szept. hó 12. Volt tanítványa: Komáromy Péter.” Ezt és az ilyen tartalmú leveleket, — amelyeknek tartalmi-, alaki- és esetleg helyesírási fogyatkozásait teljes mértékben ki kell irtanunk és saját betoldásainkkal ellátnunk, a végsőkig ki kell aknáznunk, már csak azért is, mert nem tudom elképzelni, hogy ne hagyna meg annak az élet küszöbén álló utolsó évfolyamos siketnémának a lelkében olyan nyomot, tartalmi kincset, amelyből valamikor bizvást meríthet.

Kitűnően beválhatik olyan levél is, amelyben a volt tanítvány szerencsés elhelyezkedéséről, tanonckodásáról értesít, vagy amelyben tanácsért, felvilágosításért fordul hozzánk. Előfordul, hogy örökségi ügyekben, ösztöndíj megszerzése, kölcsönügy lebonyolítása érdekében van szüksége tanácsunkra. Ne mulasszuk el ezeket is osztályunk nyilvánossága elé vinni, mert ezzel lényegesen megszerebbre jut az élő beszéddel és az írott nyelvvel kapcsolatban, mint ha holt, meg nem fogható, vele semmi kapcsolatban nem lévő anyagon a takarékpénztárról, bankról, betegségyelzőről, az aranymívesről, a tenger alatti mélységek rémségeiről eresztünk meg egy tanítást.

Nem hagyhatom figyelmen kívül, nem hanyagolhatom el a beszédben, írásban a mindennapi, sokban már említett kisebb dolgokat sem. A karácsonyfaünnep, a Mikulásmóka, a cserkészavatás, március 15-e, a karácsonyi-, húsvéti szünet, a majális, a vizsga, az országos ünnep, egy-egy történeti esemény mindig hat a gyermekre és bizony szíves-örömet közöl másokkal is ezekről kisebb-nagyobb részleteket, benyomásokat.

Nem utolsó sorban értéknek lehet minősíteni az ilyesmit is. „Olvastam (hallottam), tudomásomra jutott, értesültem róla, Kovács E. újságolta), hogy falunk határában a napokban nagy jég-

verés volt. Félek (tartok tőle), hogy édesapámék is károsodtak (kárt szenvedtek). Nyugtalanít a dolog (az eset). Irják meg (közöljék) legközelebről, érte-e jég (jégeső, jégverés) a mi vetésünket (búzánkat, szőlőnket) is? Nagyon sajnálnám (bántana), ha nagy kár ért volna bennünket. De sajnálom a többi szegény embert is." Lehet, hogy akár ez, akár más, mint egy tűzeset, árvíz, felhőszakadás nem kerül teljesen az idézett szövegezéssel megtárgyalásra, annyi azonban biztos, hogy levélben ilyenformán kell írni róla. Az előkészítés a beszédtanítás során megfelelő ráutalással, tehát ebben az alakban is megtörténhetik.

A gyermek sokszor vesz, kap hírt egy-egy kereszteleőről, lakodalomról, búcsúról, disznóölésről (torról). Erre kitérni, merthogy nagyon érdeklí, szintén kötelességünk és legalább is figyelnünk, eszméltetnünk kell, hogy adandó alkalommal egy-két szóval ő is válaszoljon rá. Iskoláink tanulói kivétel nélkül nagyon számon tartják a névnapokat. Szívesen, jólélekkel köszöntik a tanárt, igazgatót, iskolatársat egyaránt ily alkalommal. Szorgalmasan böngészgetik a naptárt. Édesapjuk, édesanyjuk nevenapja hetekkel előbb foglalkoztatja őket. Valamelyik órán tehát ezt is szóba hozhatjuk, vagy bátorítólag serkenthetjük őket, hogy ők hozakodjanak elő vele. Semmi sem könnyebb aztán, minthogy ügyes irányítással levélírással, a levélben megírhatókra tereljük a figyelmet és azt a tételt ki is merítsük.

Soha nem felejthető benyomásokat szerezhet a gyermek egy-egy nagyobb kirándulás, méginkább egy utazás, különösen tanulmányi utazás alkalmával. Azt a tetterőt, amit a tanár ennek elmaradhatatlan megbeszélésére szentel, használja fel arra is, hogy közös együttesben egy-egy levélbeli tudósítást is kerekítsenek ki belőle.

Nem lehet célokom egy tanulmány keretében könyvet írni és kitérni mindarra, ami az egymásra következtetések szüntelen áradatában megfog, megállásra késztet, aminek lefolyását, reám gyakorolt hatását, velem való kapcsolatát másoknak tudomására szeretném hozni. Inkább arra törekedtem, hogy rámutassak, milyen sokoldalúlag lehet és kell a siketnémával foglalkozni. Egyes részletek kidolgozásával pedig azt óhajtottam megvilágítani, milyen formában vonhatom bele a levélbe is alkalmas anyagot a beszédtanításba, mit és mennyit lehet megrögzítés végett a füzetbe felvenni.

A továbbiakban legfeljebb még arról szólhatok, hogy a bemutatott, legnagyobb részében első személyű vonatkozású anyagot a részletes tárgyalás alkalmával a dolog természete szerint és hasznossági okból kell változtatni, átalakítani, mindenkire vonatkoztatni. Az elmúlt évek során sokszor volt módomban a tanterv szellemével egyező felfogásomat akár a beszédtanítást, akár a reáliák oktatását illetőleg a lapok hasábjain megvilágítani. Sohasem hagytam kétséget az iránt, hogy bármely tárgy, tehát a számtan; földrajz; történet; természettan tanítása-gyakorlása főleg és elsősor-

ban a beszéd-, a beszédre való képesítés célját szolgálja. Nincs kétségem az iránt sem, hogy amennyiben a vázolt szellemben illeszttem be a beszédtanításba a levélben felhasználható azonos, vagy az abból kitermelhető hasonló, vagy azzal ellentétes anyagot, úgy valóban szolgálatot tettem növendékeinknek és elősegítem írásos nyelvtudásukat. Átélt, megtárgyalt anyagból, abból született gondolatainak írásban való kifejezésére mintát adok.

Ha feladatomat a vázolt szellemben fogom fel, ha semmi kézenfekvő vagy kínálkozó alkalmat nem szalasztottam el, ha hangya-szorgalommal segítségére voltam a siketnémáknak, hogy a beszéd, beszélgetés folyamán a közismeretek mellett írásban, levélváltáskor különösen hasznosan felhasználható anyagot gyűjtsön egybe, ha az ilyen anyagra minden adott alkalommal különösképen rámutatok, ha továbbá a fogalmazási (levélfírasi) órán arra szoktatom, hogy keressen, emlékezete tárházából merítsen, alkosson önálló, a helyzetnek megfelelő kifejezéseket, ha támogatom, biztatom, hogy a pillanatnyilag időszerűvé vált lelkiismeretességéből eredő gondolatainak is kifejezést adjon és ha aztán a jó kertész lelkiismeretességével átvizsgálom, megbeszélem a növendékekkel összeállított fogalmazványát, kirostálom a szószaporító felesleget és eligazítom az alaki tévedésekben, akkor hozzászoktatom, hogy bíráló fegyelmezettséggel és önmérséklettel fogjon a lényeg leírásához.

A beszéd és az írott nyelv tudása és használata az értelmi képesség arányában az évek folyamán végzett elegendő gyakorlással és ehhez képest a teljes beidegzettségén múlik.

Hogy a siketnéma megszerezhesse a kellő jártasságot gondolatainak írásos közlésében, állítsuk a levélváltás előkészítő munkálatait a beszédtanítás tengelyébe és eszméltessük rá, hogy a közvetlen időszerűségén kívül a legtöbbet beszéd (tanítási) füzetéből meríthet.

Vajha gonddal ültetett gondolataimnak magja kikelne és sűrű szöknék.

A vakok értelmi képzésének területei.

Irtta: Herodek Károly.

„Tudja meg mindenki — mondja *Ravasz László* —, hogy az ember nem szemmel lát, hanem lélekkel.” A lélek látásához vezető utat *Quintilianus* latin filozófus adja meg, amikor kijelenti a megfellebbezhetetlen igazságot: „Ember, nyisd meg az érzékszervek zsilipjeit és szolgáltass nekik anyagot, hogy az értelmi képességek zavartalanul végezdhessék feladatukat!” Az ember érzéki benyomások alatt áll, minden, ami benne él, lényének tartalmát és jelleget ad, a külvilág tárgyaiból és jelenségeiből meríti anyagát. Az érzékszervek mindig kitűnő segédeinek bizonyultak az egészségesen működő agyi központnak. Ezt a csodás alkotást minden érdekli, amit a szem és fül közvetít. Az ingerfolyamat, mint a jól berendezett műhelyben, képzetekké és fogalmakká alakul és hozzájárul az értelmes ember értéktudatának növeléséhez. Egyik jeles kartársunk találóan jegyzi meg, hogy az érzékszervek felbecsülhetetlen hullámfogók, amelyek szüntelenül résen vannak, mindent felfognak és mindent közölnek az aggyal.

Az érzékszervek működésében néha súlyos kiesések fordulnak elő. A vakok például a legfontosabb érzékszervet, a látást nélkülözik. Hogy ismeretanyag és gyógyítónevelés szempontjából milyen veszteséget jelent ez, elégséges, ha rámutatunk a látók világában oly nagy szerepet játszó oktatófilm fontosságára. Erről mindenki tudja, hogy segítségével a tanuló olyan ismereteket egész könnyedén elsajátíthat, amelyeknek átadására egyébként sem a szó, sem más eszköz nem lenne elegendő. Az oktatófilm a tanuló figyelmét feltétlenül leköti, tehát rövidebb idő alatt kisebb fáradsággal sok mindent élénkebb szemléltetésben kap és maradandóbban emlékeztébe vésheti az ismeretanyagot.

Mily távolesnek mindettől a vak növendékek! Valójában akkor tudjuk értékelni gyógyítónevelői munkánkat, ha ezzel a globálisan működő tevékenységgel szembeállítjuk a tapintáson alapuló, fokozatos módon haladó, s aprólékosságra tagozódó munkánkat, amely sok türelmet, sokoldalú nevelői körültekintést és csiszolt módszeres eljárást kíván. Azonban a kishitűségnek, a kétkedésnek nincs helye, az erős elhatározás, a kitartó és türelmes akarat minden nehézséget legyőz. A természet műhelyében gondoskodva van, hogy kiesett érzékszerv pótlására, kiegyenlítésére más, hozzá közelálló érzékszervek siessenek. Átvállalják a munkának bizonyos hányadát, s ezért mi, gyakorlati gyógypedagógusok, végtelenül hálásak vagyunk. Teljes egészében azonban nem pótolhatják a kiesettet.

Az emberi szellem anyagon gondolkodik, ez fejleszti és gazdagítja értelmi képességeit. Anyag nélkül, a természet jelenségeinek hiányában, a gondolkodás vérszegény, csekély értékű marad, az értelem pedig, mint száraz időben a nedves talaj, kiszikkad.

A vakok oktatásában gyakran tapasztaljuk, hogy az intézetbe

bekerülő növendékek tárgyi, gyakorlati ismeretek tekintetében hiányokat mutatnak, rendszerint fogalomszegények. Használják ugyan az optikai kifejezéseket, megjelölik a tárgyakat és rávilágítanak rendeltetésükre, azonban csakhamar tisztába jövünk azzal, hogy gondolatai és kifejezései sokszor nem fedik a tartalmat, hiányzik belőlük az érzékelés által szerzett tárgyi anyag. A vakok tanterve erre való tekintettel különös fontosságot tulajdonít a tapasztalat-szerzésen alapuló oktatásnak és óva int, hogy tartózkodjunk minden olyan tanítási eljárástól, amely egyoldalúan, szóbelileg csak a szellemet táplálja és figyelmen kívül hagyja az érzéki észrevételek szerzésére és feldolgozására irányuló tevékenységet. Minden elméleti tudásnak pedig — s ezt alapelveként állapíthatjuk meg — annyiban van létjogosultsága, amennyiben azt az érzékszerveken átszűrődő gyakorlati ismeretek tudatosítják. Abban a szűkreszabott élet-térben, amelyben a világtalan tanuló mozog, nem annyira magáért a tudományért kell dolgoznunk, hanem az életért, ide illenek a régi latin pedagógusok megállapításai: ne az iskolának, hanem az életnek tanítsunk. Igen, az életnek, amelyben mozgunk és amelyben társadalmi létünket akarjuk biztosítani, kell a világtalan tanulókat nevelnünk. Okosságukért, bölcs beszédükért, gazdag ismereteikért megbámulhatják őket, azonban ez nem elégséges a megélhetéshez. A fürge kéz, a tevékenykedni akaró elhatározás, az ipari életbe való beilleszkedés többet ér minden bölcselkedésnél és tudománynál. Kenyeret ad, amelynek íze édes; erkölcsöt javít, amelynek becse fogyasztékossága mellett is értékessé teszi. A vakok intézetei könnyen hajlanak afelé a tévedés felé, hogy a *formális nevelés* követelményeit előnyösebben ítélik meg, kelleténél jobban hangsúlyozzák, mint ahogy azt a tantervi célkitűzések szükségesnek ismerik fel. Ezt a hibás vágányra állítást maga a vaksági állapot is sokszor igen hathatósan alátámasztja, ellene küzdeni a szebb feladatok közé tartozik. Feltűnik a formális nevelés erős hangsúlyozása művelt pedagógusoknak és az ügy iránt érdeklődő laikusoknak egyaránt. Éppen azért, hogy az értelmi képességek fejlesztésének határozott irányvonalán maradhassunk, indokolt kitűzni azokat az elvi szempontokat, amelyek bennünket a vak gyermekek értelmi nevelése terén eligazítanak és támogatnak. Ezek pedig a következők:

- a) az érzékszervek nevelése,
- b) a gondolkozóképeség fejlesztése,
- c) az emlékezőtehetség nevelése,
- d) a mindennapi életben előforduló legszükségesebb polgári ismeretek nyújtása.

Jól tudjuk, hogy minden szempontot a kérdésnek teljes egészében való megvilágítására nem vehetünk fel, mindazonáltal úgy látjuk, hogy a felsorolt célkitűzések alkalmasak arra, hogy a világtalan gyermekek értelmi nevelésének területeit megfelelő környezetbe állítsák.

Homloktérben áll az érzékszervek művelése. Ezek jelentősége a mi nevelés-oktatásunk területén különös fontossággal bír.

Már a szülői házban, amikor a gyermek kezébe különféle tárgyakat adnak, hogy érdeklődését a külvilág jelenségei iránt felébresszék, szinte ösztönösen megérik, hogy a világtalan gyermek értelmi képességei akkor fognak fejlődésnek indulni, ha minél több és minél különfélébb tárgyak kerülnek birtokába. Ezt az öntudatos elgondolás alátámasztása nélkül, szinte ösztönszerűen végzett szülői tevékenységet, átveszi a vakok nevelés-oktatására szolgáló intézet. Tervszerű, tanterv által megalapozott munka folyik itt. A tapintó érzék polgári jogai birtokába jut és átveszi az értelmi képességek fejlesztéséhez vezető gyógyítónevelés vezető szerepét. A tapintó érzékről egyébként tudva van, hogy a természet bölcs gondoskodása folytán egész szervezetünkre kiterjed. Mégis két jellegzetes területre határolódik: *a*) a homlok és halántékkörüli területre, *b*) a kézujjakra, ezek közül is főképen a mutató- és középsőujj első ízületének végződéseire. Az előbbi a térben való tájékozódás szolgáltatásában áll, míg a *b*) pont alatt foglalt tapintási képesség, a tárgyi ismeretek szerzésének eszközéül tekintendő.

A tapintás a vak gyermeknek csápja, rendkívül érzékeny, sokszor szemmel is alig felfogható domborulatokat észrevesz. Képes megmondani, sima papírt vesz-e kezébe, avagy a papíron nyomtatott betűk is vannak-e? A világtalan gépiró minden utasítás nélkül ki tudja válogatni az egészen sima és az olyan papírt, amelyen felül az intézet címjelzése van.

A vak gyermek idegen környezetben mindaddig nyugtalan, amíg a helyzet felől tökéletesen tájékozódva nincs, illetőleg, amíg minden egyes tárgyat tapintás útján fel nem ismert. Az ő képzeletében a természet és kultúrvilág tárgyakkal telített gazdag terület. Hogy pedig számára ezt az ismeretlen területet ismertté tegyük s minden tárgyról legyen megfelelő ismerete, módot kell nyújtani neki a kutatásra, keresésre. Amikor pedig elegendő fogalmi jegyet gyűjtött és a tárgyak képe lelkében kirajzolódott, nyomban következik a kérdések sokadalma. Ez érthető is, mert a világtalan gyermeket minden érdekli, mindenről akar tudni, s az épérzékűek színvonaláról semmiképen sem akar lemaradni. Nincs abban semmi túlzás, ha azt állítjuk, hogy a vak növendék tapintás által a tárgyakat alaposabban és minden részletre kiterjedőbben ismeri meg, mint az épérzékű. A látó szem sokszor bizony felületes ítélkezésekre szorítkozik, mert nem volt alkalma a dolgokat alaposan, minden részletére kiterjedőleg megismerni. Felbecsülhetetlen nagy adomány a világtalan gyermekre nézve a tapintóérzék, az értelmi képességek kifejlesztésének igen hatásos eszköze. Ezt már a régiek is felismerték. *Aristoteles* például a „szervek szervé”-nek nevezte a tapintást. Színes képet rajzol a tapintóérzék finomságáról *Diderot*, a francia bölcselő. E kiváló tudós, mint ismeretes, előszeretettel foglalkozott

a vakok lelkivilágával, s a *Vakokról* írt leveleiben sok érdekes és tanulságos dolgot mond el róluk. Ezekben a levelekben felemlíti *Saundersont*, a cambridgei egyetem világtalan matematika tanárát, aki — mint Diderot írja — egy csomó érem közül a valódiakat a hamisaktól meg tudta különböztetni, ha újjával végigtapogatta azokat. Nyilvánvaló, hogy a tapintás olyan érzék, amely legtöbbet tesz, hogy a külvilágot megismerjük. 7

(Folytatjuk.)

Miként boldogultak a kisújszállási intézet nevelői.

Irta: Kádas György.

Egyetlen gyógypedagógiai nevelő-oktató és foglalkoztató intézet előtt sem lehet közönyös, hogy a falai közül kikerült növendékek miként boldogulnak az életben. A kisújszállási gyógypedagógiai nevelő intézet növendékanyagának 95 százaléka az áll. gyermekmenhelyek kötelékébe tartozott a múltban is és tartozik most is. Az ország gyermekmenhelyeiből a m. kir. Belügyminiszterium utalja be ide az oktatásra és foglalkoztatásra alkalmas szellemi fogyatékos gyermekeket és amikor ezek a nevelési korhatárt: 15—16 életévüket betöltik, visszaadtnak illetékes községeknek. Az intézetből kikerült és a legtöbb esetben hozzátartozók nélküli volt növendékek felkutatása igen nehéz feladat. Gyakran változtatják lakóhelyüket, alig lehet nyomunkövetni őket. Gazdátlanul kóborolják az országot, mert senki sem törődik velük, senki sem irányítja életüket. Ennek tulajdonítható, hogy 126 volt növendékünk közül mintegy 22 százalékról — 28 növendékről — semmit sem sikerült megtudnunk. „Ismeretlen helyen tartózkodnak.”

A kilépettek közül 48-ról biztos adatok alapján tudjuk, hogy az életben boldogulnak. Tizenegyen, az intézet közvetlen irányítása mellett, mint gazdasági cselédek önmagukat tartják el. Együttes számuk tehát 59. Nem boldogult s a hozzátartozóknál van 14 volt növendék.

Az egyik áll. gyermekmenhely 24 volt növendékről nem közölt adatokat, azért ezek mikénti boldogulására csak az ismert adatok alapján és arányosítás útján következtethetünk. Azaz erre a 24-re is alkalmazzuk ismert adataink „boldogul” és „nem boldogul”: 80% és 20% arányszámait. Eszerint ebből a számból 19 önmagát eltartót és 5 nem boldogulót kapunk.

Ha a 28 ismeretlen helyen tartózkodóra is alkalmazzuk a 80%—20% arányszámot, akkor 22 boldogulót és 6 nem boldogulót nyerünk.

1 volt növendékünk öngyilkos lett.

Nagyrészt ismert adatok, másrészt következtetés alapján az élet-

ben boldogulók, önmagukat eltartók száma eszerint 100-ra, a nem boldogulóké 25-re tehető.

Az egyes foglalkozási ágak, melyeken a volt növendékek elhelyezkedtek, a következők:

1. Gazdasági cseléd: béres, állatpásztor	43%
2. Napszámos	22%
3. Iparos: cipész, mészáros, szabó, kötszővő, szűcs, kádár, kertész, asztalos, kovács	17%
4. Kifutó, mindenes háziszolga	9%
5. Gyári- és bányamunkás	9%

Az otthon, hozzátartozók által eltartott 25 volt növendék egyéni képességét, munkakészségét, szellemi és testi ügyességét ismerve, nyugodtan állíthatjuk, hogy közel 50%-át: 12—13-at foglalkoztatni lehetne és legalább élelmezését és ruházatát megkeresné, ha a szülők is akarnák, vagy rá volnának utalva és nem beszélnék be önmaguknak is, hogy gyermekük ügyetlen és kiméletre szorul. Sok szülő lealacsonyítónak tartaná, ha gyermeke nem az ő társadalmi rangjának megfelelő foglalkozást űzne, ezért inkább otthon tartja, különösen, ha anyagilag is rendezettebb viszonyok között él.

Ha mármost azt is nézzük, hogy az intézetből kilépett, kereső növendékek közül hánynak van megtakarított pénze, azt látjuk, hogy egynek 60 P-je, egynek 54 P-je, s egynek 15 P-je van a postatakarékban. A háromnak együttesen tehát 129 P megtakarított pénze van.

Az intézet kötelékében maradt 11 volt növendék ezzel szemben összesen 1540.60 P-t takarított meg, átlagosan 3 év és 9 hónap alatt.

Ha összehasonlítjuk az intézet kötelékében maradt 11 növendék takarékoságát a kilépett 115 volt növendékével, látjuk, hogy míg az intézet irányítása mellett 11 növendék teljes ellátáson, ruházaton kívül 1540.60 P-t tudott megtakarítani, addig a kilépett 115-nek csak 129 P-je van a takarékban. Az előbbi esetben 1 főre 140.05 P esik, az utóbbi esetben pedig 1.12 P a megtakarítás, azaz alig 140-ed része amannak.

Pedig szó sincs arról, hogy a visszamaradottak ügyesebbek, életrevalóbbak lennének, mint a kilépettek, mert a visszatartásnál csak az a szempont volt irányadó, hogy az illetőknek senki hozzátartozójuk nem volt, illetőségi községüket sem tudtuk megállapítani.

A takarékoság tekintetében mutatkozó nagy eltérésre a következő magyarázatot adhatjuk.

Az intézet a kötelékében maradt gyámoltakat nemcsak a munkaalalom megszerzésében igyekezett mindig lelkiismeretesen támogatni, hanem a bérszerződést is maga az igazgató kötötte meg a munkaadóval. Előírta az elhelyezést és bánásmódot, a mezőgazdasági balesetbiztosítást és újabban az öregségi biztosítást is ellenőrizte. A havi vagy évi bért a kiszabott időre bekövetelte, ha másképen nem lehetett, akkor a hatóság közbejöttével. A ruházat és apróbb szükségletek beszerzését eszközölte s a még ezekután a bérből megmaradt összeget, a gyámolttal sajátkezűleg aláírt postatakaréki könyvecskék tanúsága szerint gyümölcsöztette.

Ilyen természetű gondoskodásban és irányításban az intézet kötelékéből megvált növendékek nem részesülnek. Magukra hagyatva sok esetben vagy nem jutnak hozzá kialakult bérükhöz, mert a hatósági segítség útját sem ismerik, vagy pedig szükségtelenül költségesek, fölösleges dolgokat vásárolnak. Gyakran elmulatják, vagy hozzátartozóik elszedik keresményüket. Más volna a helyzetük, ha intézményesen akár a községi közgyám, akár a hatóság által kijelölt gyám irányítaná életsorsukat. A Zöldkereszt intézmény — ha az már országosan kiépül, — igen alkalmas lenne e szerep betöltésére.

Ha intézményesen lehetne az életbe kilépett volt növendékek sorsának irányítását az előbb említett módon biztosítani, akkor a munkára való elhelyezés kérdése is megoldhatóbb lenne. A hatósági közgyám, vagy a Zöldkereszt helyi vezetője inkább le tudná küzdeni az egyes magán-gazdaságok bizalmatlanságát az ilyen fogyatékos egyének teljesítőképességével szemben, mint a gyakran gyámoltalan és elfogult szülő, vagy maga a fogyatékos egyén.

Kezdetben az intézet vezetőségének is nehezen sikerült a gazdák bizalmatlanságát eloszlatni és a bérben megállapodni. Most meg már az a helyzet, hogy sokkal több a fiút kérő gazda, mint amennyi gyámoltat adni tud az intézet.

Nem volna érdektelen tudnunk azt is, hogy volt növendékeink a közrend és erkölcs szempontjából miként állják meg helyüket? E tekintetben azonban igen nehéz adatokat szereznünk, még akkor is, ha valamely hatósággal: csendőrséggel, rendőrséggel, bírósággal összeütközésbe került is valamelyik, mert hiszen az idevonatkozó iratokat amúgy sem lehetne megkapnunk. Tudunk olyan esetről, hogy egy volt növendékünk a bíróság előtt védekezésében azt adta elő, hogy ő gyogyepedagógiai intézeti növendék volt s ezért nem lehet felelőssé tenni cselekedeteiért.

Egy korábban írt tanulmányban már érintettük, hogy a szellemi fogyatékosokról intézményesen kellene gondoskodni, mert ezt kívánja az ő érdekük, de a társadalom érdeke is. Mert csak egészséges önvédelem az, ha a ránehezedő terhektől a társadalom megszabadítja önmagát.

Ezért minden szellemi fogyatékosot számon kell tartanunk s nevelő és foglalkoztató intézetekbe, munkaoththonokba (telepeken) elhelyoznunk és ott foglalkoztatnunk egész életükön át. Azokat, akiket egyes magán-gazdaságokba kihelyezni lehet, a kihelyezést és további irányítást az anyaintézet végezze. Hogy az intézményes gondoskodást keresztülvihecsük, minden anyagi áldozat árán is szaporítani kell az intézeteket, a munkaoththonokat. A társadalom és az államhatalom ilyen irányú érdeklődését és cselekvési akaratát pedig széles, állandó porpagandával kell ébrentartani és erősíteni.

Bizonyos, hogy azt a szellemi fogyatékosot, ki 60 éves korára kellő irányítás mellett, 40—45 év alatt 2—3000 P-t megtakarít, ez összeg ellenében, holta napjáig eltartja akármelyik menház vagy otthon.

Viszont az, aki egy életen át csak éppen a létfenntartáshoz szükséges anyagiakat tudta előteremtteni és semmit meg nem takarított öreg-

ségére, a község, az állam eltartottja lesz munkaképtelensége idején, holtanapjáig. Még szerencsés, aki az öregségi biztosító intézetnek lesz a tagja. De hogy a biztosító intézeti jogok megóvására előírt bonyodalmassab szabályokat hányan tudják majd fogyatékos értelmességük mellett és kellő irányítás nélkül betartani, még elképzelni is bajos. Az anyaintézet irányítása mellett kihelyezett 11 gyámolt öregségi biztosítási ügye: a hetibélyegeg beragasztása, vagy elmulasztás esetén annak pótlása, a szolgálati munkakönyvvel összhangba hozása, évente hatósági igazolás, stb. mind igen körülményes feladat, amiben a normális értelmű munkás is nehezen tud eligazodni, hát még a szellemi fogyatékos egyén? Ha pedig szabálytalanságok, mulasztások történtek az öregségi biztosítás járulékaiknak befizetése és igazolása körül és a kiöregedett fogyatékos szellemi munkás igényjogosultságát nem tudná igazolni, öregségi járulékot nem fog kapni. És miután erre a lehetőségre csaknem minden kint élő volt növendéknél gondolnunk kell, ezért is fontos a szellemi fogyatékosokról való átfogó és intézményes gondoskodást megvalósítani.

Egyesületi élet.

I. Az értelmi- és Erkölcshifogyatékoságügyi Szakosztály ülése. Az Értelmi- és Erkölcshifogyatékoságügyi Szakosztály Budapesten, 1940. évi május hó 4-én, d. e. 9 órai kezdettel, az állami gyógypedagógiai nevelőintézet tornatermében szakülést tartott, melyen a szakosztály tagjain kívül a társszakosztályok képviselői is szép számmal vettek részt.

A megjelenteket Pánczél Imre szakosztályelnök üdvözölte.

Felkérésére dr. Bárczi Gusztáv igazgató, a vezetése alatt álló budapesti állami gyógypedagógiai nevelőintézet nevelési eljárásairól s azok eszközeiről tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást. Vázlatosan ismertette az intézet növendékanyagának testi és szellemi adottságait, fogyatékoságát s az ezek megjavítására szolgáló orvosi és pedagógiai eljárásokat. A testileg is gyenge, különféle gátlásokkal, mozgási zavarokkal terhelt, s szellemileg meglehetősen alacsony fokon álló gyermekek állapotának megjavítását az orvos-igazgató elgondolásai és útmutatása szerint a tanárterület és a nevelő- és ápolószemélyzet igyekszik megvalósítani. Céljuk a családban, szűkebb környezetben elviselhetetlen, nehezen elviselhető, sokszor ön- és közveszélyes gyermekeket ugyanezen környezet részére elviselhető állapotba helyezni s megjavítottan ugyanoda visszaadni. Minden munkásságuk ezt a célt szolgálja elsősorban. A gyermekek egy kísérleti, két előkészítő csoportba és erre épített I. és II. osztályba osztatnak be. E csoportok növendékanyagának szellemi színvonalát túlhaladó elemi ismeret nyújtása, az előadó igazgató szerint, nem képezi az intézet mostani feladatát.

Dr. Bárczi Gusztáv igazgató előadását az egyes tantermekben

folyó utánzó-, nevelő-, foglalkoztató és tanítómunkásság helyszínén történő bemutatása s az internátus helyiségeinek, felszerelésének, az ottani életnek megismerése követte.

Dr. Bárczi Gusztáv igazgatónak, a sok haszonnal hallgatott, s gyakorlati bemutatásokkal teljessé tett ismertetéséért, Pánczél Imre elnök hálás köszönetét fejezte ki.

A szakülés második felében elsősorban Balázs Géza ny. gyógypedagógiai tanár (Kisújszállás) alapvető számtantanításra alkalmas és célszerű saját találmányú taneszközét mutatta be s annak sokoldalú használhatóságát ismertette. A 20-as számkör céljára egy kisebb, a 100-as számkörére egy nagyobb fadoboz s ebben elhelyezhető fakorong-gyűjtemény szolgál. A felállítható dobozotébe süllyesztve tizes csoportba elhelyezhető, ki- s berakható piros korongok szemléltetik a számegységeket, csoportokat, sorokat. A korongok alatti mélyedésbe szellemes megoldással különböző színes lapok, vagy sorszámozással ellátott fehér lemezek helyezhetők be. Mindezek a szemléltetést változatossá, a tanítást könnyűvé, tetszetőssé teszik.

Ezután Vargha Béla gyógypedagógiai tanár (Debrecen), saját számtantanítási taneszközét ismertette. A bemutatott számológépezéken a számok helyiértékének megfelelően külön színjelzésű csoportosításban fagombok nyerne elhelyezést. Velük az alapműveletek könnyen elvégezhetők. Előnye a taneszköznek, hogy rajta az alacsonyabb helyiértékűek összegezéskor magasabb helyiértékűre összevonhatók, s oda besorolhatók, a magasabb helyiértékek pedig alacsonyabbakra felválthatók. Az ismeretéből megállapíthatóan a taneszköz a tizesszámrendszer szemléltetésére és megértetésére alkalmas.

Végül Wallrabenstein Frigyes gyógypedagógiai tanár (Budakeszi) „Egy modern iskolai számológép” címen, J. Schmöler büreni (Weszfália) siketnémaintézeti tanár németbirodalmi szabadalmazású iskolai számológépét s annak használási módját ismertette. Az előadó által gyakorlatban kipróbált s a szakülésen bemutatott számológépen a 20-as és 100-as számkör szemléltetésére, s e körben alapműveletek végzésére két külön vaspálcára fűzött 20 és 100 piros-zöld korongocska szolgál. Ezek könnyen fel- s lerakhatók s így a maximális számkörön belül kisebb számban is használhatók. A készülék számsorbóvítéseknél, a tizes átlépésének megkönnyítésénél s a hossz mérték egységének és részeinek megismertetésénél jó szolgálatokat tehet.

A számolástanítás megkönnyítését elősegíteni hivatott értékes előadásokért az előadóknak, a teremnek szakülés céljára történt átengedésért dr. Bárczi Gusztáv igazgatónak, az elnök a szakosztály nevében is köszönetet mondott. Ugyanúgy hálásan köszönte meg a vendégeknek s a szakosztályi tagoknak azt, hogy ily szép számban jöttek össze s az elhangzott előadásokat érdeklődéssel hallgatták végig.

A tárgysor kimerült. Elnök a szakülést bezárta. (P. I.)

II. A vakságügyi szakosztály megalakulása. A Gyógypedagógiai Tanárok Orsz. Egyesületének kebelében megalakult f. évi május hó 4-én a

vakságügyi szakosztály. Első gyűlésén számos kartársat köszönthetett a szakosztály elnöke, Schreiner Ferenc. Üdvözlő beszédében felveti többek között azt a kérdést, hogyan lehet-e szó a vakok oktatásánál eszmei célkitűzésről és eszmei szolgálatról? Erről hallani a legkevesebbet. Elvész, vagy legalább is megakad abban a közkeletű szánakozási megnyilatkozásban, hogy „Szegény vakok! Valóban sajnálatra méltóak!” És a százszor hallott szánakozó szó valósággal korlátozza a velük foglalkozó tanárt s mindenkit, ki a vakot a tanárával kapcsolatba hozza, ha kartárs, ha miniszteri kiküldött, vagy bárki más. Mert mindenki kivétel nélkül úgy véli, hogy ha a lelki jóság osztott lelki vagy testi táplálékot a vaknak, a sajnálatra méltónak, akkor máris eleget tett kötelességének, megoldott minden reá váró feladatot. Pedig a lelki jóság a szánakozás érzetével egyetemben a tanítás, a nevelés szempontjából nem minden. Éppenséggel nem tanítási vagy nevelési eszmei cél. De hát lehet-e a mi munkánk eszmei célszolgálatára számára is valamit valamiféle léti mozzanat által körülhatárolni? Tudunk-e a magunk számára olyat felfedezni, mi eszmei tartalom gyanánt vezethetné munkánkat és irányíthatná minden jóra való, érdemes szándékunkat? Lehet is, tudunk is! Csak bele kell tekintenünk egyszer a vak lélek igazi mivoltába és ehhez hozzászabni, de egyúttal meg is valószínűsíteni minden szükséges feladatunkat. A vak lelki sajátosságainak oka gyanánt a nemlátást szeretjük kizárólagossággal hangoztatni. Ha ezt veszem döntőnek egy nevelendő egyedet érő pedagógiai hatások kiválasztásánál és megszabásánál, akkor csupán egy tüneti jelenséget teszek oktatási vagy nevelési tényezőnek, útbaigazítóknak. A tünettől pedig nem találok rá arra a lélekre, melyet tökéletesítenem kellene. A vak lelké más, mint az érzékű. Másképpen alakult, más a természete, a felépítettsége, más fajtába tartozik, mint a mienk. Nyilvánvalóvá teszi ezt a következő megfontolás. A megismerendő vagy megismerhető világ, melynek életerős elemévé a vakot is akarjuk fejleszteni, két övezetre oszlik. Mert minden, ami a világon létező, vagy térben vagy időben van. A tér: a változások színhelye; az idő: a változások tartama. Az itt is, ott is közösen jelentkező változások adják a térben és időben lefolyó életet, vagy világfolyamatot. Ebbe akarjuk, sőt kell is beleállítanunk az embert akarati erővel, tudatossággal és tájékozottsággal. Ez meg is tehető, mert rendes körülmények között teljesen egyezik a lélek szerkezete a világfelépíttség szerkezetével. E kettőnek természete azonos s így alkalmas az egymást érő hatások átvételére, érvényesítésére. Hiszen a lélek is tér- és időbeli mozzanatoknak nyilvánulata, kifejtője olyképpen, hogy a lélek maga is e kettős minőségek befogadására és nyilvánítására alkalmas két övezetre oszlik. A vak kiesik a térbeli elemek nagy világhányadából, nem fogadja be magába, vagy csak egészen hiányosan s ezért lelkének ez az öve vagy teljesen hiányzik, vagy csak igen jelentéktelenül fejlődött. A vak lelke ennél fogva csupán az időbeliség övének természete szerint egyoldalúan felépült, egyoldalúan kialakult lélek. Ezt az egyoldalúan időbeliségi természettel jellemezhető lelket kell térbeli természetű hatások befogadására és kifejtésére alkalmassá tennünk. Ahol bizonyos egyoldalúság fej-

lódhatott ki bizonyos hatások alatt, ott ugyanazt a fejlődési folyamatot visszafelé is lehet biztosítani. Alkalmas úton-módon a vaknak időbeliségekre jellegzetes lelkületét kiegészíthetjük, tökéletesíthetjük a térbeli jellegzetességek felé. Ha ezt megteesszük, akkor tökéletesedik a vak. Belenő a világ felépítettségének természetébe, alkalmasabb lesz az életfolyamat megismerésére és helyes követésére és ha e kettő által a teremtő akarata világalkotó munkáját ismeri meg s maga is képes lesz alkotó munkának véghezvitelére, akkor ezáltal teljesebb értékű emberré neveljük s megkaptuk munkánk számára a legnemesebb, a legszebb célt, az eszményi célt. — **Schreiner Ferenc** szakosztályi elnök ezek után a gyűlés elé terjesztette a szakosztálynak általa készített munkarendi szabályzatát, ezt a tagok egyhangúan elfogadták.

III. A nagyválasztmány a siketnémák budapesti állami intézetében tartotta ülését, d. u. 3 órai kezdettel. Jelen vannak Szentgyörgyi Gusztáv elnöktele alatt, a következő választmányi, illetve egyesületi tagok: **Schreiner Ferenc**, **Klug Péter**, **László Géza**, **Wolkóber János**, **Bors Vilmos**, **Zsembai Ferenc**, **Rédiger Károly**, **Gajáczy Ferenc**, **Tóth József**, **Zsenáty Dezső**, **Simon József**, **Szép József**, **Kádas György**, **Hochrein Lajos**, **Krupa Pál**, **Horváth Frigyes**, **Pánczél Imre**, **Gogola Aladár**, dr. **Krieger György**, **Tóth Ferenc**, **Angyal József**, **Kuczán István**, **Ujvárosy József**, **Kardos Ignác**, **Varga Béla**, **Weszelovszky Lajos**, **Balázs Géza**, **Sulyomi Adolf**, **Ujváry Ferenc**, **Kanizsai Dezső**, **Gyórfy Ákos**, **Sándor Lajos**, **Füzesi Árpád**, **Payer Ilona**, **Kenderessy Gyula**, **Tóth Árpád**, **Szöllőssyné Szemeshegyi Klára**, **Kanozsai József**, **Müntz Albertina**, **Pálinkás Sándor**, **Murányi Antal**, **Biróné Tihanyi Erzsébet** és **Bíró Sándor**. Az ülés első feléről, amelyen **Szentgyörgyi Gusztáv** elnököt és amelynek folyamán Szentgyörgyi Gusztáv elnöki tisztéről lemondott — hitelesített jegyzőkönyv hiányában — most nem számolhatunk be részletesen. — Az ülés második felében, mint koridős társelnök, **Schreiner Ferenc** elnököt. **Schreiner Ferenc** társelnök a nagyválasztmányi ülést megnyitja. 1. Kegyeletes szavakkal emlékezik meg a múlt nagyválasztmányi ülés óta elhunyt Deschenszky Nándor kartársról. A nagyválasztmányi ülés felállással és egy néma perccel áldoz az elhunyt emlékének. 2. A március 2-i nagyválasztmányi ülés jegyzőkönyvének, a kijelölt hitelesítők által való hitelesítése után, az elnök előterjesztésére egyhangú határozattal kimondja a nagyválasztmányi ülés, hogy az árvízkárosultak részére az egyesület pénztárából 20 P-t adományoz. 3. **Dr. Krieger György** főtitkár jelenti, hogy a gyógypedagógiai ügyek minisztériumi beosztásának változásával, tisztelgett az elnökség az új ügyosztály főnökénél, kérte az egyesület további támogatását és elbúcsúzott a régi ügyosztály főnökétől. Jelenti továbbá, hogy az előző nagyválasztmányi ülésen tárgyalt „Tanügyi Kamara” ügye új fordulathoz jutott s megvalósítása lekerült a napirendről. Az egyesület taglétszáma a múlt ülés óta nem változott. Egyesületi tagul való felvételét kéri **Barcza Erika** gyógypedagógiai tanár. Ajánlják **Györgyfy Ákos** és **Kerényi József** egyesületi tagok. A nagyválasztmány a főtitkár jelentését köszönettel veszi tudomásul. **Barcza Erika** gyógypedagógiai tanárt, tekintettel arra,

hogy az alapszabályszerű követelményeknek megfelel, a nagyválasztmány egyhangú határozattal az egyesület rendes tagjai sorába felveszi. 4. A betegsége miatt távol lévő Gáldy Andor pénztáros helyett, dr. Krieger György főtitkár jelenti: Az egyesület pénztárának bevétele: 2977 P 23 f, kiadása: 1741 P 45 f. Maradvány: 1235 P 78 f, mely összegből a Pesti Hazai Takarékpénztárban van: 223P 47 f, a Postatakarékpénztárban van: 570 P 87 f, a Jub. Szt. István alap: 314 P 39 f, a kézipénztárban van: 127 P 05 f. Összesen: 1235 P 78 f. A nagyválasztmány a pénztáros jelentését köszönettel vette tudomásul. 5. A lapszerkesztőnek és a kiadóhivatal vezetőjének érdemleges jelentenivalójuk nincs. 6. a) Az indítványok során Hochrein Lajos indítványt terjesztett elő, a VII. fizetési osztályban a törvényes várakozási időt már betöltött, de a VI. fizetési osztályba elő nem léptetett tanárok kárpótlása céljából. A nagyválasztmány az indítványt Klug Péter, Angyal József és Tinschmidt Ernő hozzászólása után egyhangúlag elfogadta, elintézését sürgősnek minősítette. A kérvény megszerkesztésére Hochrein Lajost, annak illetékes helyen való átadására Klug Péter korm. főtan., nyug. szakfelügyelőt, Simon József tanügyi tanácsost és egy általuk felkérendő országgyűlési képviselőt kéri fel. b) Dr. Baranyay Géza indítványában kéri a nagyválasztmányt, mondja ki, hogy a szellemileg gyenge gyermekek és intézményeik a gyógypedagógia keretébe tartoznak és kéri a többi gyógypedagógiai intézménnyel egységes elbírálásukat. A nagyválasztmány Klug Péter és Vargha Béla felszólalása után megállapítja, hogy már az egyesület alapszabályai is az indítvány szellemében vannak szerkesztve. A nagyválasztmány az indítványt egyhangúlag elfogadta. c) Angyal József indítványozza, hogy a sajtókamarai kiadói tagság ne az elnök személyével, hanem az elnöki tiszttel legyen kapcsolatos. Az indítványt a nagyválasztmány megfontolás tárgyává fogja tenni. Ezután a nagyválasztmány megbízza Schreiner Ferenc társelnököt az elnökválasztó közgyűlés összehívásával és Ujvárosy József, dr. Krieger György, Zsenáty Dezső, Györgyfy Ákos és Kanizsai Dezső tagokkal elnökválasztó közgyűlést előkészítő bizottságot alakít. Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést bezárta.

IV. Jegyzőkönyv

a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Orsz. Egyesülete Siketügyi és beszédpedagógiai szakosztályának 1940. május hó 4-én Budapesten tartott szaküléséről. Jelen vannak Szép József szakosztályelnök elnökletével Klug Péter, Schreiner Ferenc, László Géza, Wolkóber János, Bors Vilmos, Zsembai Ferenc, Szentgyörgyi Gusztáv, Rédiger Károly, Gajáczy Ferenc, Tóth József, Zsenáty Dezső, Hochrein Lajos, Krupa Pál, Horváth Frigyes, Pánczél Imre, Gogola Aladár, Tóth Ferenc, Angyal József, Kuczsin István, Ujvárosy József, Kardos Ignác, Vargha Béla, Weszelovszky Lajos, Balázs Géza, Sulyomi-Schulmann Adolf, Ujváry Ferenc, Kanizsai Dezső, Györgyfy Ákos, Sándor Lajos, Füzesi Árpád, Payer Ilona, Kenderessy Gyula, Biróné Tihanyi Erzsébet, Tóth Árpád, Szöllősyné Szemeshegyi Klára, Kanozsai József, Müntz Albertina, Pálinkás Sándor, Murányi Antal, Simon Etelka és Biró Sándor. A szakülés tárgya: Tinschmidt Ernő „A siketnémák mező-

gazdasági nevelése" című előadása. I. Szép József elnök üdvözli a megjelent egyesületi tagokat és vendégeket. Különös tisztelettel köszönti Klug Péter korm. főtanácsos, nyug. szakfelügyelőt. A jegyzőkönyv hitelesítésére Záborszky Árpádot és Gogola Aladárt kéri fel s a szakülést megnyitja. Felkéri Tinschmidt Ernő igazgatót, hogy „A siketnémák mezőgazdasági nevelése és foglalkoztatása" című előadását tartsa meg. II. Tinschmidt Ernő ezután felolvasta nagy érdeklődéssel kísért előadását. Előadásának következtetéseit hat pontba foglalta össze.

I. Intézeteinknek munkaiskolákká kell átalakulniok. Ahol arra mód és lehetőség van, a növendékek száma szerint 4—5 hold földön gazdaságilag gyakoroltatni kell őket. A téli időszakban háziipari szövessel, seprő, kefe, lábtörő, stb. készíttéssel kell idejüket hasznosan elfoglalni. Évégből minden intézetben megfelelő gazdasági tudással rendelkező szakembernek kell lennie. Addig is, míg ilyen szakembereket kiképeznek, szükséges, hogy a fiatal tanároknak alkalom és mód nyujtassék arra, hogy ezeket a legszükségesebb gazdasági ismereteket elsajátítsák.

II. Tantervünkbe a gazdasági tárgyak sürgősen felveendőek.

III. Az internátusi munkából minden növendék vegye ki a részét.

IV. Hajtassék végre a szelekció a koedukáció tekintetében. Ezzel részben óraszámot takarítunk meg, részben egy nagy gondtól mentesítjük az igazgatókat. De szükséges ez főként azért, mert a leányok és a fiúk munkára való nevelése más-más foglalkoztatást kíván.

V. Az iskolából kikerült siketnémák gazdasági továbbképzése céljára egy megfelelő nagyságú birtokot kell szerezni. Itt azok részben, mint kertész segédek, vagy mint kertész segédmunkások szabadulnak fel, részben pedig gazdasági gyakorlati ismeretekre tesznek szert, hogy falujukba visszakérülve, példát mutathassanak a magyar földművesnek a korszerű földművelésre.

Ezen a birtokon főként az ipari termények termesztését, a gyümölcs- és konyhakertészetet és hasonló értékes gazdasági ismereteket tanulnának meg. Nem fontos az, hogy a birtokról kikerült növendékek munkakönyvvel hagyják el a birtokot. Az a fontos, hogy kellő gazdasági ismeretekkel rendelkezzenek. Természetesen, meg kell adni a lehetőséget arra is, hogy azok a siketnémák, akik a birtokot nem akarják ott hagyni, életük végéig ott maradhassanak.

VI. A földreformok alkalmával a legügyesebb siketnémák részére néhány hold földet kell szerezni.

A siketnémák földbirtoka érdekében a legelső lépések megtörténtek már. Ebben a tekintetben minden erőnket latba kell vetnünk, mert a siketnémák jövőben való jobb elhelyezésének, boldogulásának ez az egyedüli megoldási módja.

Az elhangzott előadáshoz hozzászóltak: László Géza. Köszönetet mond az előadónak e kérdés tárgyalásáért, melyet a siketnémák oktatásügyétől nem lehet különválasztani. Szerinte óvakodni kell attól, hogy a siketnéma-intézetekből siketnéma szellemi proletariátus kerüljön ki. Indítványozza, hogy a szakülés hasson oda, hogy a szellemi neveléssel egyenlő értékű gyakorlati

képzést is biztosíthasson. **Záborszky Árpád.** Véleménye szerint az előadó túlságosan sötéten látja a siketnéma-oktatásügy mai állását és értékét. Nem tartja szükségesnek, hogy a siketnéma az állam pénzén tanulja meg azokat az egyszerű mezőgazdasági ismereteket, amelyeket — mint az életből vett példákön maga is tapasztalta és igazolhatja — külön megtanítani nem szükséges. A siketnémák oktatásának célja az emberré nevelés. Ezt a célt a százéves gyakorlat által kialakított Tanterv vezetésével el lehet érni. Az intézetből kikerült növendékeknek az életben való elhelyezkedését megfelelőnek találja. Az egyes növendékek értékességét, egyéniségét azonban nemcsak a kiejtésük, hanem az általános lelki kialakultságuk alapján kell értékelni. Megfelelő foglalkoztató intézetek létesítését inkább a gyenge szellemi tehetségű siketnémák részére tartja szükségesnek. **Tóth Árpád.** Ismerteti a növendékeknek a debreceni siketnéma-intézetben folyó gazdasági irányú foglalkoztatását. Nem tartaná helyesnek, ha a siketnémák jelenlegi intézeteiben nagyobb mérvű lenne a növendékek gazdasági és ipari képzése. Erre a célra alkalmasabbnak tartja a VIII. osztály elvégzése utáni időt, s ennek megvalósítására azt szeretné, ha az egyesület 150—160 kat. hold nagyságú birtok megszerzésére tenné meg a lépéseket. **Angyal József.** Szerinte a felvetett tárggyal kapcsolatban, a következő kérdések várnak feleletre. Legyen-e mezőgazdasági oktatás, vagy sem? A nevelő intézetben, vagy azon felül legyen-e ez? Kiknek legyen? A VI., vagy a VIII. osztályra épüljön-e az? Véleménye szerint egy ilyen célú intézet létesítendő azoknak a növendékeknek, akiknek van némi saját földjük. A képzési időnek legalább 3 évnek kell lennie. 150—160 kat. hold nagyságú birtok nagy erre a célra. Ilyen nagyságú birtok kezelése más, mint egy törpebirtok kezelése. **Kanizsai Dezső.** Kifejti hozzájárulásában, hogy a Tanterv magában foglalja a siketnémák iskolai céljának azt a vázát, amelyre a siketnéma növendékek képzése felépülhet. A siketnéma gyermek azért jön az iskolába, hogy megtanuljon beszélni. Tehát mezőgazdasági képzési célok kidomborításával ne hozassék árnyékba ez a másik cél. A siketnémák gazdasági foglalkoztatásával és képzésével foglalkozva, szükségesnek tartja statisztikailag megállapítani a falusi és városi növendékek arányát, valamint a növendékek szüleinek foglalkozás szerinti megoszlását. A mezőgazdasági foglalkoztatás érdekében fontosnak tartja a tanórák és a gazdasági foglalkoztatás legmegfelelőbb idejének összeegyeztetését is. **Rédiger Károly.** Angyal József véleményéhez csatlakozik és a rendes oktatáson felül a VIII. osztály elvégzése után azokat a növendékeket kívánja mezőgazdaságilag kiképezni, akik szüleinek van földje és a szülők kívánják a növendék kiképzését. **Murányi Antal.** Helyesnek tartja, hogy az intézetek mellett néhány hold föld is legyen. Az általános emberképzés céljából foglalkozzanak ott a növendékek szabad idejükben, de ne ők műveljék meg azt. A VIII. osztály elvégzése után a földdel rendelkező növendékek mezőgazdasági kiképzésére 50—60 holdas birtokkal rendelkező intézményt tartf célszerűnek. Hangsúlyozza, hogy tapasztalata szerint a növendékeknek csak kis része származik földműves családból. Összehasonlítja a mezőgazdasági napszá-

mos és az iparos napi kerestetét. Megállapítja, hogy a mezőgazdasági nap-szamosok képzésével nyomorba kerülnének a siketek. Ezután **Tinschmidt Ernő** válaszolt a felszólalóknak. Hangsúlyozza, hogy célja a problémának a tanárság körébe való bedobása volt. Azért színezte itt-ott sötétebbnek a helyzetet, hogy a tanárságot minél jobban felrázza. Megállapítja, hogy célját sikerült elérnie. Az ő vélekedése is az, hogy ne csak mezőgazdasági munkára, hanem általában munkára neveljünk. A Tantervvel kapcsolatos kijelentéseit nem annak beszédtanítási részére értette. Bizonyos kiegészítésre szükség van. Ne legyen az az idők végéig tabu! Szép József elnök megköszöni az értékes előadást és az azt követő megbeszélést. Megállapítja, hogy az előadás sok értékes gondolatot indított meg. Kéri a résztvevőket, hogy ezzel a kérdéssel való foglalkozás most nyitódjék és ne záródjék a szakülés bezárásával. Hangsúlyozza, hogy egy egységes megoldás lenne életképes és nem az erők vérszegény szétforgácsolása. Amikor a siketnémák mezőgazdasági foglalkoztatásának gondolata előtérbe került, állíttassék az be úgy, hogy az a gyógypedagógiai neveltek egységes gyámolítási kérdése. Ilyen irányban kívánja hozzáfűzni a kérdéshez ezt a gondolatot. Az elhangzott értékes hozzászólásokat a szakosztály összegyűjti és az egyesülethez juttatja, amely erkölcsi erejével azon lesz, hogy azt megvalósításhoz segítse. Végül **Klug Péter kormányfőtanácsos**, ny. szakfelügyelő szólit még, az előadás anyagának a szaklapban való célszerű közléséről, mely után az elnök az ülést bezárta.

Hírek, vegyesek.

† **Dr. Tóth Zoltán**. Lapzárta után kaptuk a gyászjelentést dr. Tóth Zoltánnak, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola igazgatójának, a Vakokat Gyámolító Magyarországi Egyesületek országos előadójának stb., stb., kedves kartársunknak és jóbarátunknak elhúnytáról. — Nyomdai és lapterjedelmi kényszerű helyzetünkben a róla való méltó megemlékezést, júniusi számunkra kellett halasztanunk.

Személyi hírek. **Tóth Adél** gyógypedagógiai tanár és **Bojtay Béla** gyógypedagógiai tanár, május hó 7-én tartották esküvőjüket Kaposvárott. — **Lengyel Mária** gyógypedagógiai tanár és **Giesser György** okl. gépészmérnök, május hó 11-én házasságot kötöttek Budapesten. — **Dr. Irsik József**, a siketnémák budapesti állami intézetének iskola orvosa, belügyminiszteri engedéllyel, Irsy-re változtatta nevét.

Terék Mária gyulai gyógypedagógiai intézeti felügyelőnőt, aki csaknem tíz évig volt az intézet szolgálatában, a m. kir. államrendőrség országos főkapitánya kiegészítő díjnokként alkalmazta s szolgálattételre a budapesti főkapitányság bünyügyi osztályára rendelte.

Géher Lajos m. kir. kormánytanácsos, szegedi tankerületi főigazgató-sági előadó, 1940. évi május hó 15-én és 16-án a gyulai gyógypedagó-

giai intézet nevelő-, tanító- és foglalkoztató munkásságát vizsgálta felül s tapasztalatairól a 17-én tartott értekezleten tájékoztatta a tanártestületet.

A Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület, melynek főtítkára **Török Sándor** igazgató, titkára **Gábor Lajos** c. igazgató, 1940. április hó 28-án tartotta évi közgyűlését, melyen Herczeg Ferenc elnökölt. Vitéz Somogyvári Gyula költeményeiből adott elő, Dr. Horger Antal pedig értékes nyelvészeti előadást tartott.

A szegedi intézet tanári testülete, személyzete és növendékei, együttesen 46 P-t adományoztak az árvízkárosultak megsegítésére.

Kanizsai Dezső április hó 2-án a Magyar Phonetikai Társaságban „Beszédmegértés, a fül szubjektivitása és a hallás” címmel, április hó 14-én a pesti izr. hitközség Bosnyák-téri kultúrházában: „A nevelés fontosabb irányelvei” címmel és május 7-én a Nagyothallók Egyesületében: „Hogyan értékesítse a csökkenthallású a még fennálló hallási lehetőségeit” címmel tartott előadást.

Plichta Béla kartársunk egészségének helyreállítása céljából 2 havi betegszabadságot kért és kapott. Szabadságát ápr. 18-án kezdte meg.

A szegedi ifjúsági Vöröskeresztes csoportok 1940. május hó 5-én nagysikerű műsoros előadást rendeztek a Városi Színházban, melynek tiszta jövedelmét felerészben az árvízkárosultak megsegítésére, felerészben pedig az üdülés céljából Sopronba küldendő szegénysorsú és üdülésre szoruló gyermekek költségeinek fedezésére fordították.

A hangulatos, változatos és kedves műsor összeállítása és a rendezés munkája **Zengő Péter** c. igazgató kartársunk érdeme, ki a szegedi ifj. Vöröskeresztes csoportoknak ügyvezető-alelnöke.

A siketnémák mezőgazdasági foglalkoztatása tárgyában beadott kérelmünkkel kapcsolatban, losonci felkérésre, **Szentgyörgyi Gusztáv** és **Schreiner Ferenc** május hó 21-én **Szilassy Béla** államtitkár úrnál tisztelegtek. Másnap **Molnár Andor** miniszteri tanácsos urat tájékoztatták az egyesület kérelméről, aki **Szily** államtitkár úr elé vezette a megjelenteket. A kiszemelt birtokot most már egy pedagógus és egy gazdasági szakértő fogja megtekinteni és ha a birtok a szakértők véleménye szerint a célnak megfelel, minden reményünk meg lehet, hogy egy mezőgazdasági foglalkoztató és a gyengetehetségű siketnémák mezőgazdasági telepe, intézete hamarosan megvalósul.

A természetrajz tanításához 20 képből álló sorozatot készített és adott ki v. **Szabó Gyula** polg. isk. tanár, Cinkotán. A sorozat méltató ismertetése a „Néptanítók Lapja” folyó évi január 15-iki számában jelent meg. Ára: 12 pengő.

Lapunk legközelebbi száma június végén jelenik meg. Lapzártá: június 15.

